

Op eigen benen

André Nuchelmans Per 1 januari is de Museumvereniging haar subsidie kwijt. Nu deze organisatie minder afhankelijk van de overheid is, kan ze zich nog meer voor de belangen van haar leden inzetten. Een gesprek met Siebe Weide, directeur van de Museumvereniging.

De Museumvereniging behartigt sinds 1970 de belangen van de bij de vereniging aangesloten musea¹. Tot voor kort ontving ze hiervoor ongeveer 500.000 euro subsidie van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Met ingang van 1 januari 2008 ontvangt de Museumvereniging die subsidie niet meer. Toen dit bekend werd, had de vereniging twee opties: zichzelf opheffen en haar taken overdragen aan de overkoepelende organisatie Erfgoed Nederland óf op eigen houtje verdergaan. Aangezien de ongeveer 440 bij de vereniging aangesloten leden, hoe verschillend ze ook zijn, hun specifieke gemeenschappelijke belangen hebben, werd besloten de activiteiten voort te zetten. De musea geven, afhankelijk van grootte, een bijdrage zodat de vereniging op dezelfde voet verder kan gaan. Vanaf dit jaar is ze dan ook een financieel van de overheid onafhankelijke organisatie die zich uitsluitend inzet voor de belangen van de museumsector. Aan Siebe

Weide, vanaf 1 november 2006 directeur van de Museumvereniging, was het de taak deze overgang te bewerkstelligen.

Met de stopzetting van de subsidie wordt de vereniging onafhankelijker van de overheid. 'Met deze verandering kan de Museumvereniging een aantal taken die ze geacht werd van het subsidiegeld te doen, afstoten', zo verduidelijkt Weide. 'Hierbij kun je onder meer denken aan het gesubsidieerde scholingsaanbod, projecten voor minderheden en ICT. Hiervoor kreeg de vereniging specifiek subsidie. Mocht er echter vanuit de sector een vraag naar dergelijke taken komen, dan kunnen we hier altijd projectsubsidie bij de overheid of een van de fondsen voor aanvragen. Vanaf dit jaar houden wij ons puur bezig met de belangenbehartiging van de aangesloten musea, brancheontwikkeling door dienstverlening en kwaliteitszorg, netwerkvorming en collectieve promotie.'

Vorig jaar pleitte Weide al voor een sterke

nationale en internationale lobby om de positie van de Nederlandse musea te verbeteren. De Museumvereniging wil bijvoorbeeld betere afspraken en standaardcontracten bij onderlinge ruil van objecten tussen musea in verschillende Europese landen. Ondanks het bestaan van de Europese Unie, hebben musea in de dagelijkse praktijk toch nog vaak te maken met verschillende contracten en bureaucratische rompslomp bij de uitwisseling van collectieonderdelen. Weide wil zich in het Europese overleg, het Network of European Museum Organisations, sterk maken voor standaardovereenkomsten.

Het kost nu ontzettend veel tijd om voor de veiligheid en de verzekering van objecten zorg te dragen. Bij dit overleg komt al naar voren dat de musea niet in alle landen een eigen onafhankelijke belangenbehartiger als de Museumvereniging hebben. 'Vooral in de mediterrane landen zijn geen museumverenigingen', vertelt Weide. 'De reden hiervoor is dat bijvoorbeeld in Frankrijk, Spanje, Italië en Griekenland alle musea overheidsmusea zijn. Deze landen kennen dan wel een vereniging van museumdirecteuren. Bij het internationaal overleg schuiven namens die landen vaak ook vertegenwoordigers van een departement aan.'

Als een incident de gehele sector schaadt is het een zaak van de Museum- vereni- ging

Weide ziet het belang van een internationale Europese lobby sinds de komst van de EU alleen maar groter worden. 'De EU wordt steeds belangrijker wanneer het om economische regelgeving gaat. Het is een kwestie van tijd voor ze dat ook op cultureel gebied is.'

Keuzes maken

Was de Museumvereniging in het verleden naast vertegenwoordiger van de sector ook nog uitvoerder van projecten in het kader van het overheidsbeleid, met ingang van 2008 maakt ze zelf de keuzes. Dat dit voordelen voor de sector heeft, illustreert Weide met een actueel voorbeeld. 'De onderzoeken naar roofterkunst vonden in het verleden altijd plaats op initiatief van de overheid. Nu de lopende onderzoeken zo goed als afgesloten zijn, kan de sector zijn goede wil tonen door uit eigen beweging te inventariseren of er nog roofterkunst in de Nederlandse musea aanwezig is.' Daarnaast blijft de vereniging de organisatie die opkomt voor de belangen van haar leden in reactie op overheidsbeleid, of het nu om lokaal, regionaal of nationaal beleid gaat.

Bij elke reactie bekijkt ze of het om een op zichzelf staande kwestie gaat of dat het meerdere musea dan wel de gehele sector aangaat. In het eerste geval kunnen Weide en zijn medewerkers het museum persoonlijk van advies voorzien, maar zal de vereniging niet als belangenbehartiger naar buiten treden. Dat was bijvoorbeeld het geval toen naar buiten kwam dat directeur Wim van Krimpen van het Gemeentemuseum Den Haag besloot om werk van de Iraanse kunstenaar Sooreh Hera niet te tonen. De pers maakt het probleem dan breder en vraagt Weide wat hij ervan vindt. Die informeert eerst bij de betrokken persoon. Daaruit bleek dat het om een weloverwogen keuze van Van Krimpen vooraf ging en dat het besluit niet onder dreiging van een of andere groepering was genomen. Reden voor Weide om er niet verder mee in de openbaarheid te treden. Hij over-

Nieuwjaarsreceptie van de Museumvereniging op 7 januari 2008 in Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, links: Siebe Weide, directeur Museumvereniging, midden: Sjarel Ex, directeur Museum Boijmans Van Beuningen, rechts: Eric Fischer, voorzitter bestuur Museumvereniging. Foto: Fred Ernst

weegt bij elke vraag die vanuit de pers of van buiten gesteld wordt of hij in een zaak een standpunt in moet nemen. ‘Musea hebben ook hun eigen beleidsvrijheid. Maar als een incident de gehele sector zou schaden, is het wel een zaak van de Museumvereniging. De vrijheid van een museum mag echter nooit in het geding zijn.’

Vinger aan de pols

Een zaak die wel de gehele museumsector aan gaat, was het plan van de overheid voor een vrije toegang van musea. Het is dan vooral van belang om bij het ministerie een vinger aan de pols te houden. In dit geval was dat wat ingewikkelder dan bij andere plannen, omdat de ontwikkeling in de zogeheten honderddagenfase van het kabinet viel. De plannen die in die periode vorm kregen, mochten door de ambtenaren niet naar buiten worden gebracht. Pas na intern overleg in de Tweede Kamer en toen iedereen op één lijn stond, verschenen de plannen in de krant. Natuurlijk heeft Weide tussendoor geprobeerd om informatie bij het departement over de plannen in te winnen, maar de betrokken ambtenaren hielden de kaken stijf op elkaar. Dan valt er weinig te lobbyen. ‘Als je maar lang genoeg belt en voldoende mensen kent, kom je er uiteindelijk

wel achter wat er speelt’, aldus Weide. Toen de plannen in de dagbladen verschenen, waren die voor hem dan ook geen verrassing.

Om invloed op de planvorming te hebben, is het echter wel noodzakelijk je mening naar buiten te brengen. Weide onderscheidt hierbij twee verschillende niveaus van insteek: ‘Je kunt ervoor kiezen om de boel direct in de media te gooien, of op Kamerniveau aan te kaarten. Als je voor de media kiest, zet je de

‘Met overleg kom je vaak verder dan met een verrassingsoffensief via de pers’

verhoudingen met de ambtenaren of bestuurders direct op scherp en kun je mensen tegen je in het harnas jagen. Ik zie er het meest in, direct contact met betrokken ambtenaren te zoeken en hun het probleem voor te leggen. Met overleg kom je vaak verder dan met een verrassingsoffensief via de pers.’

Zijn verleden als ambtenaar op het ministerie en als directeur van de Vereniging Nederlandse Poppodia en -festivals komt hem daarbij zeker van pas. ‘Vanuit mijn ervaring in de popsector, toen die in het geweer kwam tegen de nieuwe artiestenregeling 2001, weet ik dat het overleg tussen verschillende ministeries en departementen vaak wordt onderschat. Zo waren ze bij Cultuur niet op de hoogte van het feit dat de popsector bij Financiën probeerde de regeling veranderd te krijgen. De meeste problemen in de kunstsector doen zich voor bij regelgeving die van andere ministeries dan die van Cultuur afkomstig zijn. Denk maar aan veiligheidsvoor-

André Nuchelmansis redacteur van *Boekman*

schriften, het rookverbod en de arbowetgeving. Het blijkt dan vaak de moeite waard de verantwoordelijke ambtenaren bij Cultuur te overtuigen van de negatieve effecten van zo'n regeling, zodat zij ambtenaren op een ander departement of ministerie hiervan op de hoogte kunnen stellen. Dat legt toch altijd meer gewicht in de schaal dan wanneer ze het alleen van de betrokken sector te horen krijgen.' Uit eigen ervaring weet Weide dat er vaak niet tussen de verschillende ministeries en departementen overlegd werd. Inmiddels werken de ministeries zelf ook al aan een verbetering van de onderlinge communicatie. Dat alleen levert de kunstsector al veel op.

Het is ook niet in alle gevallen zo dat de Museumvereniging het beste op kan komen voor de belangen van de aangesloten musea. Soms heeft het meer effect als een directeur van een bekend museum aan de bel trekt. 'Soms is het beter als zo'n vlaggenschip het voor de gehele sector opneemt. De directeur van een museum spreekt toch altijd vanuit de praktijk van de sector en kan daardoor meer overtuigen dan de vereniging die zelf niet in de dagelijkse museumpraktijk opereert. Het is afhankelijk van de situatie wie het woord namens de sector voert.'

Noot

- 1 Al in 1926 werd onder de naam Directeurendag het initiatief genomen tot de oprichting van een vereniging van museumdirecteuren. In 1947 volgde een verruiming van de lidmaatschapsvoorwaarden, waardoor ook stafleden lid konden worden van wat vanaf dan de Museumdag werd genoemd. Met de naamswijziging in Nederlandse Museumvereniging konden vanaf 1970 alle museummedewerkers en bestuursleden lid worden. Sinds 1996 is het lidmaatschap alleen nog mogelijk voor instellingen. In 2003 integreerde de vereniging met de Stichting Museumjaarkaart en veranderde de naam in Museumvereniging (en Museumkaart).